

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIV TA‘LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT
O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA
XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

**XALQARO ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYA MATERIALLARI**

2025-yil 18-oktabr

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK
TILI VA ADABIYOTI UNIVERSITETI**

**O‘ZBEK TILI TARAQQIYOTI VA XALQARO HAMKORLIK
MASALALARI**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari

2025-yil 18-oktabr

Toshkent – 2025

**O'ZBEK VA TURK TILLARIDA BIR XIL ETIMOLOGIYAGA EGA
O'SIMLIK NOMLARINING QIYOSIY TAHLILI
COMPARATIVE ANALYSIS OF PLANT NAMES WITH THE SAME
ETYMOLOGY IN UZBEK AND TURKISH**

DOI: 10.52773/tsuull.conf.2025.18.10/EAVM2965

Sattorova Shahnoza Baxtiyor qizi
Qarshi Davlat Universiteti
tayanch doktoranti
sattorovashahnoza759@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola o'zbek va turk tillaridagi bir xil etimologiyaga ega o'simlik nomlarini qiyosiy jihatdan o'rganishga bag'ishlangan. Tadqiqot ikkala tilda umumturkiy ildizga ega bo'lgan o'simlik nomlarining semantik, fonetik va morfologik xususiyatlarini tahlil qiladi. Maqolada leksik-semantik tahlil, etimologik tahlil va qiyosiy-tipologik metodlardan foydalangan holda o'zbek va turk tillaridagi o'simlik nomlarining umumiyligi va farqlari aniqlangan. Natijalar shuni ko'rsatadiki, ikkala tilda o'simlik nomlarining katta qismi umumturkiy leksik qatlamga mansub bo'lib, ular asosan fonetik o'zgarishlarga uchraganlar, biroq asosiy semantik mazmuni saqlanib qolgan. Tadqiqot turkiy tillar orasidagi leksik aloqalarni tushunish uchun ahamiyatlidir.

Kalit so'zlar: o'simlik nomlari, etimologiya, o'zbek tili, turk tili, turkiy tillar, qiyosiy lingvistika, leksik-semantik tahlil, onomastika

Annotation. This article is devoted to a comparative study of plant names with the same etymology in the Uzbek and Turkish languages. The study analyzes the semantic, phonetic and morphological features of plant names with a common Turkic root in both languages. The article identifies the commonalities and differences of plant names in the Uzbek and Turkish languages using lexical-semantic analysis, etymological analysis and comparative-typological methods. The results show that the majority of plant names in both languages belong to the common Turkic lexical layer, which have undergone mainly phonetic changes, but the main semantic content has been preserved. The study is important for understanding lexical connections between Turkic languages.

Keywords: plant names, etymology, Uzbek language, Turkish language, Turkic languages, comparative linguistics, lexical-semantic analysis, onomastics

Turkiy tillar oilasiga mansub tillar orasidagi genetik yaqinlik nafaqat grammatik tuzilishda, balki leksik tarkibda ham yaqqol namoyon bo'ladi. O'simlik nomlari har qanday tilning botanik terminologiyasining asosiy qatlamini tashkil etadi va ular odatda milliy madaniyat, tarixiy taraqqiyot va ekologik muhitning o'ziga xos xususiyatlarini aks ettiradi. O'zbek va turk tillari turkiy tillar oilasining eng yirik vakillari sifatida umumiy tarixiy-madaniy va lingvistik ildizlarga ega

bo'lib, ularning leksik fondida, xususan o'simlik nomlari tizimida ko'plab umumiy elementlar mavjud. Zamonaviy tilshunoslikda turkiy tillarning qiyosiy tadqiqi dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. E. V. Sevortyan, N. A. Baskakov, A. N. Kononov kabi tilshunoslar turkiy tillarning leksik tarkibini tadqiq etgan bo'lsalarda, o'simlik nomlarining qiyosiy tahlili hali ham to'liq o'rganilmagan mavzu bo'lib qolmoqda [Севортян, 1974: 112]. O'zbek tilshunosligida A. Nurmonov, E. Begmatov, Sh. Shoabdurahmonov kabi olimlar turkiy tillarning taqqoslanuvchi grammatikasi va leksikologiyasi bo'yicha muhim tadqiqotlar olib borganlar [Nurmonov, 2012: 56]. Turk tilshunosligi sohasida esa Zeynep Korkmaz, Tahsin Banguoğlu va Talat Tekin kabi tadqiqotchilar turkiy tillarning tarixiy-qiyosiy tadqiqiga katta hissa qo'shganlar [Korkmaz, 2007: 89]. Ushbu tadqiqotning maqsadi o'zbek va turk tillaridagi bir xil etimologiyaga ega o'simlik nomlarini aniqlash, ularning fonetik, semantik va morfologik xususiyatlarini qiyosiy tahlil qilish hamda ikkala tildagi umumiy va farqli jihatlarni aniqlashdan iborat. Tadqiqot predmeti sifatida o'zbek va turk tillaridagi daraxt, meva, sabzavot, gullar va yovvoyi o'simliklarning nomlari tanlab olingan. Ilmiy yangiligi shundan iboratki, birinchi marta o'zbek va turk tillaridagi o'simlik nomlari tizimli qiyosiy tahlilga tortilmoqda va ularning etimologik tasnifi berilmoqda.

Ushbu tadqiqotda qiyosiy-tipologik metod asosiy metod sifatida qo'llanilgan bo'lib, u ikki til hodisalarini qiyoslash va ularning umumiy hamda farqli jihatlarni aniqlash imkonini beradi. Shuningdek, leksik-semantik tahlil metodi yordamida o'simlik nomlarining ma'nosi, qo'llanish doirasi va semantik rivojlanish yo'nalishlari o'rganilgan. Etimologik tahlil metodi so'z ildizlarining kelib chiqishini aniqlash va ularning tarixiy rivojlanishini kuzatish uchun ishlatilgan. Deskriptiv metod tilning hozirgi holatini tavsiflovchi sifatida qo'llanilgan. Material yig'ish uchun o'zbek va turk tillarining izohli lug'atlari, etimologik lug'atlar va ilmiy adabiyotlardan foydalanilgan. Asosiy manbalar qatoriga "O'zbek tilining izohli lug'ati" [O'zbek tilining izohli lug'ati, 2006], "Türkçe Sözlük" [Türk Dil Kurumu, 2011], E. V. Sevortyanining "Etimologicheskiy slovar' tyurkskikh yazykov" [Севортян, 1974: 234] asarlari kiradi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, turkiy tillarning qiyosiy tadqiqi XX asrning ikkinchi yarmidan boshlab jadal rivojlana boshlagan.

A. Nurmonov o'zbek va boshqa turkiy tillar orasidagi leksik parallellarga alohida e'tibor qaratgan va o'simlik nomlarining qiyosiy tahlilida fonetik moslashuvlar, semantik siljishlar va morfologik variatsiyalar muhimligini ta'kidlagan [Nurmonov, 2012: 98]. E. Begmatov o'zbek tili leksikasining tarixiy qatlamlarini tadqiq etishda botanik terminlarning umumturkiy leksik fondga mansubligini isbotlagan [Begmatov, 1985: 145]. Turk tilshunoslari, xususan Zeynep Korkmaz turkiy tillarning fonetik va morfologik umumiyligini ko'rsatib, o'simlik nomlarining ko'pchiligi umumturkiy davrdangina mavjud bo'lganligini qayd etgan [Korkmaz, 2007: 156]. L. Johanson turkiy tillarning kontakt lingvistikasi nuqtai nazaridan leksik o'zgarishlarni tahlil qilib, til aloqalari natijasida yuzaga kelgan semantik farqlanishlarni ko'rsatgan [Johanson, 2001: 78].

D. Sinor markaziy osiyo tillarining qiyosiy tadqiqida o'simlik nomlarining areal lingvistika nuqtai nazaridan muhimligini ta'kidlagan [Sinor, 1990: 92]. O'zbek tilshunosligida Sh. Shoabdurahmonov turkiy tillarning taqqoslanuvchi grammatikasi bo'yicha fundamental tadqiqotlar olib borgan va leksik parallellarga alohida e'tibor qaratgan [Sho'abdurahmanov, 1980: 201]. Rus tilshunoslari ichida N. A. Baskakov turkiy tillarning tarixiy-qiyosiy grammatikasida o'simlik nomlarini alohida guruh sifatida ko'rib chiqdi [Баскаков, 1969: 167].

O'zbek va turk tillaridagi o'simlik nomlarining qiyosiy tahlili quyidagi asosiy guruhlarni aniqlash imkonini berdi: to'liq fonetik-semantik mos keluvchi nomlar, qisman fonetik farqli nomlar va semantik jihatdan farqlangan nomlar. Birinchi guruhga to'liq yoki deyarli to'liq mos keluvchi o'simlik nomlari kiradi. Masalan, o'zbek tilidagi "atirgul" va turk tilidagi "gül" atamalarini taqqoslaganda, o'zbek tilida "gul" so'zi umumiy ma'noda ishlatiladi va turkcha "çiçek" so'ziga to'g'ri keladi, biroq "gül" turkcha ham o'simlik ma'nosida qo'llaniladi. O'zbek tilidagi "olma" va turkcha "elma" so'zlari bir xil ildizdan kelib chiqqan va faqat vokalizmida farq qiladi. Bu umumturkiy *alma so'zining turkiy tillarda saqlanib qolganligidan dalolat beradi [Севортян, 1974: 156]. Shuningdek, o'zbek tilidagi "bog'" va turkcha "bağ" so'zlari ham bir xil ildizga ega bo'lib, semantik jihatdan to'liq mos keladi. Ikkinchi guruhda fonetik jihatdan qisman farqlanuvchi nomlar joylashgan. O'zbek tilidagi "terak" va turkcha "kavak" so'zlari teraksimonlar oilasiga mansub daraxtni bildiradi, biroq bu ikki atama turli ildizlardan kelib chiqqan. O'zbek tilidagi "terak" turkiy *tirak shaklidan kelib chiqqan bo'lsa, turkcha "kavak" boshqa ildizga ega [Korkmaz, 2007: 178].

O'zbek tilidagi "uzum" va turkcha "üzüm" so'zlari bir xil ildizdan kelib chiqqan bo'lib, faqat vokalizmida biroz farqlanadi. Bu turkiy tillardagi labial uyushim qonuniyatlarining natijasi hisoblanadi. O'zbek tilidagi "anor" va turkcha "nar" so'zlari fors tilidan o'zlashtirilgan bo'lib, o'zbek tilida to'liq shakl saqlanib qolgan, turk tilida esa so'z boshi tovushi tushib qolgan [Nurmonov, 2012: 134]. Uchinchi guruhda semantik siljishlar yuz bergan nomlar mavjud. O'zbek tilidagi "archa" va turkcha "ardıç" so'zlari bir xil o'simlik turini bildiradi va umumturkiy ildizga ega. O'zbek tilidagi "yong'oq" va turkcha "ceviz" so'zlari har xil ildizlarga ega bo'lib, "yong'oq" turkiy so'z, "ceviz" esa forscha "gawz" so'zidan o'zlashtirilgan [Begmatov, 1985: 189]. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, o'zbek va turk tillaridagi o'simlik nomlarining taxminan 60 foizi umumturkiy leksik qatlamga mansub. Qolgan 40 foiz o'zlashtirilgan so'zlar bo'lib, ular asosan forscha, arabcha va boshqa tillardan kirib kelgan. Fonetik jihatdan, o'zbek tilida tovush tushishi hodisasi kamroq uchraydi, turk tilida esa so'z boshidagi tovushlar tushishi keng tarqalgan. Semantik jihatdan, bir xil ildizga ega so'zlar ko'pincha bir xil ma'noni saqlaydi, biroq ba'zi hollarda semantik siljishlar kuzatiladi. Morfologik jihatdan, ikkala tilda ham o'simlik nomlari asosan oddiy yoki yasama so'zlar hisoblanadi.

O'zbek va turk tillaridagi o'simlik nomlarining qiyosiy tahlili quyidagi asosiy guruhlarni aniqlash imkonini berdi: to'liq fonetik-semantik mos keluvchi nomlar, qisman fonetik farqli nomlar va semantik jihatdan farqlangan nomlar. Birinchi

guruhga to'liq yoki deyarli to'liq mos keluvchi o'simlik nomlari kiradi. Masalan, o'zbek tilidagi "atirgul" va turk tilidagi "gül" atamalarini taqqoslaganda, o'zbek tilida "gul" so'zi umumiy ma'noda ishlatiladi va turkcha "çiçek" so'ziga to'g'ri keladi, biroq "gül" turkcha ham o'simlik ma'nosida qo'llaniladi. O'zbek tilidagi "olma" va turkcha "elma" so'zlari bir xil ildizdan kelib chiqqan va faqat vokalizmida farq qiladi. Bu umumturkiy *alma so'zining turkiy tillarda saqlanib qolganligidan dalolat beradi [Севортян, 1974: 156]. Shuningdek, o'zbek tilidagi "bog'" va turkcha "bağ" so'zlari ham bir xil ildizga ega bo'lib, semantik jihatdan to'liq mos keladi. Ikkinchi guruhda fonetik jihatdan qisman farqlanuvchi nomlar joylashgan. O'zbek tilidagi "terak" va turkcha "kavak" so'zlari teraksimonlar oilasiga mansub daraxtni bildiradi, biroq bu ikki atama turli ildizlardan kelib chiqqan. O'zbek tilidagi "terak" turkiy *tirak shaklidan kelib chiqqan bo'lsa, turkcha "kavak" boshqa ildizga ega [Korkmaz, 2007: 178]. O'zbek tilidagi "uzum" va turkcha "üzüm" so'zlari bir xil ildizdan kelib chiqqan bo'lib, faqat vokalizmida biroz farqlanadi. Bu turkiy tillardagi labial uyushim qonuniyatlarining natijasi hisoblanadi. O'zbek tilidagi "anor" va turkcha "nar" so'zlari fors tilidan o'zlashtirilgan bo'lib, o'zbek tilida to'liq shakl saqlanib qolgan, turk tilida esa so'z boshi tovushi tushib qolgan [Nurmonov, 2012: 134]. Uchinchi guruhda semantik siljishlar yuz bergan nomlar mavjud. O'zbek tilidagi "archa" va turkcha "ardıç" so'zlari bir xil o'simlik turini bildiradi va umumturkiy ildizga ega. O'zbek tilidagi "yong'oq" va turkcha "ceviz" so'zlari har xil ildizlarga ega bo'lib, "yong'oq" turkiy so'z, "ceviz" esa forsha "gawz" so'zidan o'zlashtirilgan [Begmatov, 1985: 189].

Daraxt nomlari guruhida o'zbek va turk tillari orasidagi leksik parallellar ayniqsa qiziqarli natijalarni beradi. O'zbek tilidagi "qayin" va turkcha "kayın" so'zlari bir xil daraxt turini bildiradi va umumturkiy *qayın shaklidan kelib chiqqan. Bu so'zning turkiy tillarda keng tarqalganligi uning qadimiy turkiy leksik qatlamga mansubligini tasdiqlaydi. O'zbek tilidagi "qarag'ay" va turkcha "çam" so'zlari qarag'ay daraxtini bildirsa-da, turli ildizlarga ega. "Qarag'ay" so'zi "qora" va "ag'ay" komponentlaridan tashkil topgan murakkab so'z bo'lib, "ag'ay" qadimgi turkiy o'simlik nomidir [Sho'abdurahmanov, 1980: 245]. Turk tilidagi "çam" esa boshqa etimologiyaga ega bo'lib, ehtimol onomatopoeitik kelib chiqishga ega. O'zbek tilidagi "tol" va turkcha "sögüt" so'zlari ham turli ildizlardan kelib chiqqan bo'lsa-da, bir xil botanik ob'ektni bildiradi. "Tol" so'zi turkiy tillarda keng tarqalgan bo'lib, boshqa turkiy tillarda ham saqlanib qolgan, "sögüt" esa turk tiliga xos leksik birlik hisoblanadi [Баскаков, 1969: 201]. Mevali daraxtlar nomlarida ham muhim qiyosiy materiallar mavjud. O'zbek tilidagi "o'rik" va turkcha "kayısı" so'zlari o'rik daraxtini bildiradi, biroq har xil ildizlarga ega. "O'rik" turkiy so'z bo'lib, monsumoq ma'nosini anglatuvchi ildizdan kelib chiqqan deb taxmin qilinadi, "kayısı" esa turk tiliga xos shakl bo'lib, uning etimologiyasi hali aniq emas [Korkmaz, 2007: 198].

Don va donli ekinlar nomlarida o'zbek va turk tillari orasida ham umumiylik, ham farqlar kuzatiladi. O'zbek tilidagi "bug'doy" va turkcha "buğday" so'zlari

to'liq mos keladi va umumturkiy *budgay shaklidan kelib chiqqan. Bu soʻzning turkiy tillarda keng tarqalganligi uning qadimiy dehqonchilik madaniyati davridagina paydo boʻlganligini koʻrsatadi [Севортян, 1974: 267]. Oʻzbek tilidagi "arpa" va turkcha "arpa" soʻzlari ham toʻliq mos keladi va umumturkiy leksik fondga mansub. Bu soʻz barcha turkiy tillarda deyarli bir xil shaklda saqlanib qolgan, bu esa uning qadimiyligidan dalolat beradi. Oʻzbek tilidagi "sholi" va turkcha "pirinç" soʻzlari turli ildizlarga ega. "Sholi" fors tilidan oʻzlashtirilgan, "pirinç" esa turk tiliga forscha "birinj" soʻzidan kirgan boʻlib, fonetik oʻzgarishlarga uchraganlar [Nurmonov, 2012: 178]. Sabzavot nomlari guruhida ham qiziqarli qiyosiy material mavjud. Oʻzbek tilidagi "piyoz" va turkcha "soğan" soʻzlari turli ildizlarga ega boʻlsa-da, bir xil sabzavotni bildiradi. "Piyoz" fors tilidan oʻzlashtirilgan, "soğan" esa qadimiy turkiy soʻz hisoblanadi va boshqa turkiy tillarda ham uchraydi [Begmatov, 1985: 213]. Oʻzbek tilidagi "sabzi" va turkcha "havuç" soʻzlari ham turli kelib chiqishga ega. "Sabzi" forscha soʻz boʻlib, oʻzbek tiliga qadimdan kirib kelgan, "havuç" esa turk tiliga xos leksik birlik hisoblanadi.

Yovvoyi oʻsimliklar va oʻtlar nomlarida ham qiyosiy jihatdan muhim materiallar topiladi. Oʻzbek tilidagi "qamish" va turkcha "kamiş" soʻzlari toʻliq mos keladi va umumturkiy ildizga ega. Bu soʻz barcha turkiy tillarda saqlanib qolgan va suv havzalari atrofida oʻsuvchi oʻsimliklarni bildiradi. Oʻzbek tilidagi "yovshan" va turkcha "yavşan" soʻzlari ham bir xil ildizdan kelib chiqqan va faqat vokalizmida ozgina farqlanadi. Bu soʻzning turkiy tillarda keng tarqalganligi uning qadimiy turkiy madaniyatda muhim oʻrin tutganligini koʻrsatadi, chunki yovshan davolash maqsadlarida ishlatilgan [Shoʻabdurahmanov, 1980: 289]. Oʻzbek tilidagi "oʻt" va turkcha "ot" soʻzlari ham toʻliq mos keladi va umumturkiy leksik qatlamga mansub. Bu soʻz eng oddiy va keng tarqalgan soʻzlardan biri boʻlib, barcha turkiy tillarda saqlanib qolgan. Tadqiqot shuni koʻrsatdiki, oʻzbek va turk tillaridagi oʻsimlik nomlarining taxminan 60 foizi umumturkiy leksik qatlamga mansub. Qolgan 40 foiz oʻzlashtirilgan soʻzlar boʻlib, ular asosan forscha, arabcha va boshqa tillardan kirib kelgan. Fonetik jihatdan, oʻzbek tilida tovush tushishi hodisasi kamroq uchraydi, turk tilida esa soʻz boshidagi tovushlar tushishi keng tarqalgan. Bu ayniqsa fors va arab tillaridan oʻzlashtirilgan soʻzlarda yaqqol namoyon boʻladi. Semantik jihatdan, bir xil ildizga ega soʻzlar koʻpincha bir xil maʼnoni saqlaydi, biroq baʼzi hollarda semantik siljishlar kuzatiladi. Morfologik jihatdan, ikkala tilda ham oʻsimlik nomlari asosan oddiy yoki yasama soʻzlar hisoblanadi. Yasama soʻzlar qatorida "qaragʻay", "atirgul" kabi soʻzlar alohida eʼtiborga sazovordir, chunki ular turkiy tillarning soʻz yasash qonuniyatlarini aks ettiradi [Баскаков, 1969: 234].

Oʻzbek va turk tillaridagi bir xil etimologiyaga ega oʻsimlik nomlarining qiyosiy tahlili shuni koʻrsatdiki, ikkala til orasida chuqur genetik aloqa mavjud boʻlib, oʻsimlik nomlari tizimida bu aloqa yaqqol namoyon boʻladi. Tadqiqot natijasida aniqlangan umumturkiy ildizga ega oʻsimlik nomlari turkiy tillar oilasining yaxlitligini tasdiqlaydi. Fonetik jihatdan, oʻzbek tili turkiy tillarning

qadimiy shakllarini yaxshiroq saqlab qolgan, turk tilida esa fonetik reduksiya jarayonlari kuchli rivojlangan. Semantik jihatdan, asosiy botanik terminlar ikkala tilda ham barqaror ma'noga ega, biroq ba'zi hollarda ma'no siljishlari yoki torayishi kuzatiladi. O'zlashtirish jarayonlari ikkala tilda ham faol bo'lgan, lekin o'zlashtirish manbalari va darajasi farq qiladi. Tadqiqotning amaliy ahamiyati shundan iboratki, uning natijalari turkiy tillarni o'qitish, leksikografiya, tarjima amaliyoti va qiyosiy tilshunoslik sohasida qo'llanilishi mumkin. Kelgusi tadqiqotlar uchun o'zbek va turk tillaridagi hayvonot nomlari, joy nomlari va boshqa leksik-semantik guruhlarining qiyosiy tahlili istiqboldir. Shuningdek, boshqa turkiy tillar bilan kengaytirilgan qiyosiy tadqiqotlar turkiy tillar oilasining leksik tizimini yanada chuqurroq o'rganish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Begmatov, E. Hozirgi o'zbek adabiy tilining leksik qatlami. Toshkent: Fan.1985
2. Johanson, L. Discoveries on the Turkic linguistic map. Stockholm: Swedish Research Institute.2001
3. Korkmaz, Z. Türkiye Türkçesi grameri: Şekil bilgisi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.2007
4. Nurmonov, A. Turkiy tillarning qiyosiy grammatikasi. Toshkent: Akademnashr.2012
5. Sinor, D. Essays in comparative Altaic linguistics. Bloomington: Indiana University Press.1990
6. Türk Dil Kurumu. Türkçe Sözlük. Ankara: TDK Yayınları.2011
7. O'zbek tilining izohli lug'ati. Toshkent: O'zbekiston milliy ensiklopediyasi.2006
8. Sho'abdurahmanov, Sh. O'zbek tilining tarixiy grammatikasi. Toshkent: O'qituvchi.1980
9. Баскаков, Н. А. Введение в изучение тюркских языков. Москва: Высшая школа.1969
10. Севортян, Э. В. Этимологический словарь тюркских языков. Москва: Наука.1974

MUNDARIJA

<i>Sirojiddinov Shuhrat</i>	O'zbek tili – xalqaro maydonda!	
I SHO'BA. O'ZBEK TILSHUNOSLIGI VA TILSHUNOSLIKNING NAZARIY MASALALARI		
<i>Ashirboyev Samixon</i>	O'zbek adabiy tilining tayanch dialektini belgilash yo'lida	6
<i>Hakimova Muhayyo, Rahmatova Feruza</i>	O'zbek tilida kognitiv metonimiya	11
<i>Juraqobilova Xamida</i>	She'riy asarlarda kognitiv metaforalar shakllanishida lingvomadaniy omillarning ta'siri	17
<i>Mustafayev Fizuli</i>	Kino dilində söz birləşməsi və qoşa sözlər haqqında	24
<i>Jabborov Baxrom, Sharipova Sarvinoz, Istamova Shohista.</i>	O'zbek iboralarining milliy mentalitetni ifodalashdagi o'rni	32
<i>Turdiboyev Tohir</i>	Yordamchi so'zlar masalasiga doir ayrim qarashlar	37
<i>Abjalova Manzura</i>	Hozirgi o'zbek tili leksik sathiga doir ba'zi masalalar	42
<i>Sheronov Boyirboy</i>	Sintaktik sathda mazmuniy-shakliy nomutanosiblik haqida	50
<i>Madjidova Dilorom</i>	Современные методы и проблемы прикладного языкознания	54
<i>Tolipova Dildora</i>	Лакуны в узбекских письменных литературных источниках и проблемы их перевода	59
<i>Elova Dilrabo</i>	O'zbek tilshunosligida uslubiy xoslanishni farqlash xususidagi qarashlar	67
<i>Abdullayev Jumanazar</i>	Yangi O'zbekistonning mumtoz tilshunoslik merosi, zamonaviy lingvistik qadriyati	73
<i>Israilova Saodat</i>	Turk va o'zbek tillarida rang bildiruvchi leksemalar semantikasi	84
<i>Kasimova Ziyoda</i>	Cho'lponning "Kecha va kunduz" romanidagi frazeologik birliklarning badiiy-uslubiy tahlili	88
<i>Baxodirova Shaxlo</i>	Lakuna va realiya munosabati	92

<i>Hakimov Dilshod</i>	“Biz” va “o‘z” olmoshlarining o‘zbek tilidagi funksional maqomi: struktur-semantik tahlil	98
<i>Kurbanbayev Otabek, Qodirberganova Dilnura</i>	O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari O‘tkir Hoshimov asarlarida so‘z birikmasining turlari	107
<i>Allaquliyeva Qunduz</i>	Ixtionimlarning lingvistik va ekstralingvistik omillar asosida yangi ma’no ifodalashi	113
<i>Isoqulova Qunduz</i>	So‘z-gaplarning noverbal vositalar bilan ifodalanishi	117
<i>Ismayilli Ayshen</i>	Sintaktik yolla yaranan mikrotoponimlar xulasə	122
<i>Davronova Zarnigor</i>	Sadriddin Ayniyning “Sudxo‘rning o‘limi” qissasidagi antroponimlarining kognitiv-semantik tahlili	132
<i>Muzaffarova Zarrina</i>	Metonimiyaning konseptual modellari	136
<i>Yusupova Aziza</i>	Metaforaning she’riy matnlarda aks etishi	140
<i>Mamarasulova Maftuna</i>	Fonosemantik g‘oyalarning rivojlanish bosqichlari	146
<i>Abdurasulova Dilnoza</i>	Ayollar nutqida konnotatsiya va murojaat birliklarining pragmatik xususiyatlari	151
<i>Soqiyeva Shirin</i>	Tilshunoslikda konseptni o‘rganishda til va madaniyatning o‘rni	157
<i>Abruyeva Zaxro</i>	O‘zbek tilidagi murojaat shakllarining konseptual tuzilishi	160
<i>Bovmanova Bashorat</i>	O‘zbek tilida halollik tushunchasining leksik-semantik ifodalanishi	164
<i>Jumaniyozova Charos</i>	Hajm-o‘lchov bildiruvchi sifatlarning nisbiylik xususiyati	168
<i>Xayrullayeva Ra’no</i>	Kichraytirish qo‘shimchalarining nutqdagi ahamiyati	172
<i>Tursunova Sojidxon</i>	“Fayzining amakisi” hikoyasidagi nutqiy akt vositasida ifodalangan ironiyalar tahlili	177

<i>Utegenova O'g'iloy</i>	Badiiy asarlarda tasviriy ifodalar	181
<i>Maxmudova Matluba</i>	Qaratqich kelishigi semantikasiga doir ayrim mulohazalar	185
<i>Xolmamatova Sarvinozxon</i>	Konnotatsiya va konnotativ birliklarning o'rganilganlik darajasi hamda turlari	191
<i>Turg'unboyeva Dilnoza</i>	Zamonaviy tilshunoslikda miqdor kategoriyasining o'rni	199
<i>O'ralova Nargiza</i>	Parsellyatsiya va metaforaning o'zaro aloqadorligi	204
<i>Jabborova Aziza</i>	O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so'zlagan nutqidagi evfemizmlarning morfologik tahlili	209
<i>Odilova Dilobar</i>	Jahon tilshunosligida o'xshatishlarning ilmiy tadqiqi	214
<i>Nazarov Qobilbek</i>	Turli tizimdagi tillarda soma komponentli maqollarning tasniflanishi	218
<i>Mullaboyeva Shirin</i>	Til, estetik tafakkur va didning paremiologik birliklarda ifodalanishi	226
<i>G'aybullayev Erkinjon</i>	O'zbek madaniyatini ifoda etishda lakunalarning roli: Cho'lpon asarlari misolida	230
<i>Oripova Mavluda</i>	Sinestezik metaforalarning lingvomadaniy xarakteri:sinestezik metafora va milliy o'ziga xoslik	240
<i>Otaxonova Sohiba</i>	Antroponimlarning internet va yangi media makonidagi o'rni	245
<i>Shodmonaliyeva Yulduz</i>	Modallik bilan tasdiq-inkor kategoriyasining o'zaro munosabati	250
<i>Sobirova Maftuna</i>	Konchilik terminotizimi va uning o'zbek leksik tizimidagi o'rni	256
<i>Umarova Shahzoda</i>	O'zbek tilshunosligining kombinator lingvistikaning shakllanishidagi o'rni	260
<i>Turg'unova Maftuna</i>	Til taraqqiyotida kognitiv tilshunoslikning o'rni	270
<i>Muratova Nafisa</i>	Tilak va tabrik nutqiy aktida ekstralingvistik	274

	vositalarning o'rni	
<i>Murotov Hamro</i>	Reklama matnlarining tasnifi	280
<i>Normuminov Laziz</i>	Qo'chqor Norqobil hikoyalarda xalqona so'zlashuv, ibora va maqollarning qo'llanishi	285
II SHO'BA. AMALIY TILSHUNOSLIK VA LINGVODIDAKTIKA MUAMMOLARI.		
<i>Xolmanova Zulxumor</i>	Tilning ma'lumotlarni saqlash va yetkazish funksiyasi	289
<i>Qurbonova Munavvara</i>	Ontolingvistika va pragmalolingvistika munosabatida deyktik birliklarning o'rni	297
<i>Ruzibayeva Nigoraxon</i>	Psychological needs in the language classroom	303
<i>Abdurahmonova Muqaddas</i>	Ментальные омонимы в когнитивной лингвистике	308
<i>Umurzoqova Marhabo</i>	Badiiy matnda ayol lisoniy shaxs tiplari xususida	317
<i>Abjalova Manzura</i>	O'zbek tili multikorpusi – zamonaviy ta'limiy tizim	321
<i>Ruzmetova Novval</i>	Роль узбекских народных традиций в социокультурном развитии студентов	326
<i>G'ulomova Nargiza</i>	Alisher Navoiy mualliflik korpusini yaratishda statistik ma'lumotlarning muhimligi	335
<i>Dedaxanova Muazzam</i>	Lingvistik ekspertizaning yuzaga kelishi va shakllanish tarixi	344
<i>Shamsiyeva Manzura</i>	Animatsion filmlarning aksiolingvistik jihatlari	347
<i>Xudaykulova Shaxnoza</i>	O'zbek tili diskursida global qadriyatlarining aksiolingvistik integratsiyasi	353
<i>Ibragimova Sayyora</i>	Псевдонимы узбекских и русских писательниц: генезис, семантика и когнитивные особенности	357
<i>Tilyabayev Kamil</i>	Благодарные: из эмоционального опыта	361

	изучения узбекского языка как второго	
<i>Alimardanov Elyor</i>	Xorazm dialektal zonasining qipchoq shevali areallari	369
<i>Bozorova Sabohat</i>	Gazeta tili va publitsistik janrlarning lingvostilistik xususiyatlari	372
<i>Abduvoxidova Mavzuna</i>	Обучение грамматике в условиях коммуникативного подхода	377
<i>Mamadayupova Vasila</i>	Katta yoshdagilarning xorijiy til o'rganishi	381
<i>Azizova Feruza</i>	Raqamli texnologiyalarning til evolyutsiyasiga ta'siri: XXI asrda yozma va og'zaki muloqotning transformatsiyasi	385
<i>Abdullayeva Roxila</i>	Xarakter ifodalovchi birliklarning freym tahlili	389
<i>Yusupova Shahzoda</i>	Suggestiv nutq ta'sirchanligini oshirishda sifatlarning o'rni	393
<i>Mamirova Xayriniso</i>	Ko'p ma'noli so'zlarni qayta ishlashning gibrid modellari	398
<i>Nabiyeva Parvina</i>	Assotsiativ tezaurus: til tasviri va inson ongining modellashtirilishi	405
<i>O'rinova Zarifa</i>	Iqtiboslarning intertekstual tezaurusda aks etishi	410
<i>Rayimjonova Matluba</i>	Rauf Parfi she'riyati leksikasini chastotali lug'at asosida tadqiq qilish muammolari va yechimlari	414
<i>Turobova Nargiza</i>	Ulug'bek Hamdam ijodining lingvopragmatik tahlilida presuppozitsiya	418
<i>Abdullajonova Madina</i>	"Fiziologik xatolar"ni disgrafiyadan farqlash masalasi	424
<i>Pulatova Umriniso</i>	Yoshlar slengining ayrim o'ziga xos hududiy xususiyatlari	428
<i>Imomova Ismigul</i>	Dramatik matnlarda qo'llanilgan barqaror birikmalar va maqollarning intertekstual ohang va mazmunini boyitishdagi roli	435
<i>Arolova Nafisa</i>	Til o'zlashtirishda leksik portlash hodisasi	440
<i>Tursunboyeva Fayiza</i>	Korpus lingvistikasining diniy matnlardagi o'rni	443

<i>Amrullayeva Mohinur</i>	O'zbek tilidagi ayrim fe'l-atvor frazemalarining semantik tasnifi va uslubiy xususiyatlari	450
<i>Mirnosirova Dilbar</i>	Bolalar verbal assotsiatsiyalarining ayrim sintaktik xususiyatlari	454
<i>Aminova Zilola</i>	Darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'zga tili o'quvchilarning nutqini o'stirish	462
<i>Muratova Ademi</i>	Multilingualism and bilingualism in turkic-speaking countries: contemporary challenges and development prospects	466
<i>Umurzakova Zuxraxon</i>	Ona tili darslarida interaktiv raqamli resurslarni tatbiq etishning didaktik qulayligi	472
<i>Maxmudjonova Nargizaxon</i>	Tilshunoslarga bog'lab berilgan tomorqa...	477
III SHO'BA. MADANIYATLARARO MULOQOT VA O'ZBEK TILI TARAQQIYOTI		
<i>Uluqov Nosirjon, Solixodjayeva Xavasxon</i>	O'zbek sayillari va ayrim turk bayramlarining etnolingvistik hamda lingvokulturologik tahlili	481
<i>Mirzodjanova Malika</i>	Сравнительный семантический анализ употребления английских “over”, “above” и их таджикских эквивалентов	489
<i>Komilova Gavharoy</i>	Nutq tadqiqida yangi yondashuvlar	484
<i>Pulatova Zamira</i>	Роль межкультурной коммуникации в процессе изучения языков	497
<i>Moldokulova Elina</i>	Сохранение узбекской культурной идентичности через язык и традиционный костюм в эпоху глобализации	501
<i>Yo'ldoshxonov Javohirbek</i>	Микротопонимы как ономастическая реалия: сравнительный анализ ташкента и лондона	505
<i>Abduqodirova Zebo</i>	The role of lingvocultural competence in the translation of specialized ecological texts. (English and Uzbek languages)	509

<i>Otamirzayeva Sug'diyona</i>	Teaching legal english in uzbek context: challenges of terminology	514
<i>Sayfiyeva Komila</i>	Fitonim komponentli o'zbek va ingliz maqollarining madaniyatlararo qiyosiy tadqiqi	521
<i>Madjidova Maftuna</i>	Лингвосоматические единицы которые характерные для арабской культуры	529
<i>Xasanova Sohijamol</i>	Ingliz va o'zbek tillarida "yaxshilik" va "yomonlik" kategoriyalarining lingvokulturologik tahlili	534
<i>Lafasova Mavjuda</i>	Xorij tilshunosligida o'xshatishlar tadqiqi	539
<i>Olimova Mushtariybonu</i>	O'zbek va ingliz xalq maqollaridagi "omad" va "omadsizlik" konseptlarining qiyosiy tahlili	544
IV SHO'BA. O'ZBEK TILINING XORIJDA O'QITILISHI VA O'ZARO HAMKORLIK MASALALARI		
<i>Akalin Ahmet</i>	<i>Kültür Taşıyıcısı Olarak Özbek Dilinin Diplomatik Fonksiyonu</i>	549
<i>Rahmonqulov Abdunazar</i>	O'zbek va tojik tillari interferensiyasi haqida	555
<i>Rafibayeva Nasiba, Mingboyeva Oypari</i>	Лингвистика и страноведческий аспект в преподавании иностранного языка	559
<i>Xakimova Mavzunadjon</i>	Лингвистическое табу и стратегия эвфемизации в таджикском и английском языках	563
<i>Musurmankulova Shaxribon</i>	Turk tiliga xos ayrim frazemalar tahlili	569
<i>Xodjayeva Mashhura</i>	Влияние глобализационных тенденций на методику обучения иностранным языкам	576
<i>Erkaboyeva Havojon</i>	Translation studies and the internationalization of the uzbek language	581

<i>Axmedova Niluzar</i>	Emotsional leksikaning semantik-pragmatik talqini: ingliz va o'zbek tillari misolida	584
V SHO'BA. TIL TARIXI VA TURKIY TILLAR TADQIQOTLARI		
<i>Seyhan Tanju</i>	Ali Şir Nevâyî ve Üslubunda Fiillerin Yeri	589
<i>Abdushukurov Baxtiyor</i>	O'zbek tilining tarixiy takomili va buguni	604
<i>Rahimi Farhad</i>	Nezrali'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğünün Yanlışıları Üzerine	611
<i>Jafarzade Vahide</i>	Mustafa Zəririn "Siyərün-nəbi" əsəri haqqında bəzi qeydlər	640
<i>Muhammadiyahva Dilafrö 'z</i>	"Boburnoma" parallel korpusini yaratishdagi tarjima tamoyillari	650
<i>Bo'ronov Anvar</i>	Poloves-qipchoq tillari maishiy leksikasi milliy identifikatsiyalash mezoni sifatida	657
<i>Xo'janiyazova Shahnoza</i>	Alisher Navoiyning "Sab' ai sayyor" asaridagi idish-tovoq nomlarining leksik-semantik xususiyatlari	665
<i>Xolmurodova Mushtariy</i>	"Nasoyim ul-muhabbat" asaridagi tibbiy terminlar tahlili	670
<i>Mirzayeva Ulker</i>	Yunan mənəbələrində işlənən Azərbaycan antroponimlərinin leksik-semantik təhlili	676
<i>Babazade Rahshane</i>	Mustafa Zəririn "Yüz hədis və yüz hekayə" əsərində zərflər	684
<i>Yodgorov Hamid</i>	"Qo'noq" umumturkiy leksemasining etimologiyasi	697
<i>O'razova Iqbol</i>	Frazemalar kognitiv semantikaning o'rganish obyektı sifatida	701
<i>Azizzade Turkan</i>	R.O.Şor Yafəs-türk dil əlaqələri haqqında	705
<i>Saygin Muhterem</i>	Klasik Türk Edebiyatının Doğu Sahasında Sevgili İçin Kullanılan Bir İfade Körke Bay (Körkke Bay,	711

	Görge Bay)	
<i>Hamishog'lu Meryem</i>	Türkçenin İlk Sözlüğü Dîvânu Lugâti't-Türk'ten Özbek Türkçesine Bitki Adları	718
<i>Bakirov Qudratillo</i>	Turkiy dunyoda vaqt tushunchasi va uning o'rganilishi	734
<i>Sattorova Shahnoza</i>	O'zbek va turk tillarida bir xil etimologiyaga ega o'simlik nomlarining qiyosiy tahlili	739
<i>Maqsudova Feruza</i>	Muqaddas qadamjo nomlari – onomastika sohasining o'rganish obyekti sifatida	745
<i>Azizova Nilufar</i>	“Devonu lug'otit turk”dagi o'z qatlamga oid ijtimoiy munosabat semali leksemalar	750
<i>O'tkirbek Muhammad Sobir</i>	Arba'in she'rlarda “hayit” so'zining lingvopoetik timsollari	756
<i>Siddiqova Naimaxon</i>	Eskirgan so'zlarning eskirmagan ma'nolari	760
<i>Qasimova Sema</i>	“Kitabi-Dədə Qorqud” matnlərində qadin-kishi müraciət formalarinin üslubi, linqvistik və psixolinqvistik tahlili	766
<i>Turdiyeva Roza</i>	O'zbek, qoraqalpoq va ingliz tillaridagi maqollarda zoonimlarning umumiy va milliy xususiyatlari	774